

PROGUTANA

DEJVID KRONENBERG

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

David Cronenberg
CONSUMED

Copyright © David Cronenberg, 2014
Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Kerolin

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.
SW-COC-001767
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

NAOMI JE BILA NA EKRANU. Ili, tačnije rečeno, bila je u stanu koji se video u prozoru Kviktajma na ekranu, u malom, oronulom stanu tipičnom za naučnike, koji je pripadao Selestini i Aristidu Arostegiju. Bila je tamo, naspram njih dok su oni sedeli jedno kraj drugoga na starom kauču – je li to bila boja crnog vina? rebrasti somot? – i obraćali se novinaru koji ih je intervjuisao i nije se video u kadru kamere. Sa belim plastičnim zrnastim slušalicama u ušima, i akustički je bila u domu Arostegijevih. Osećala je dubinu sobe i trodimenzionalnost glava tog para, mudrih glava sa senzualnim licima, pristalog para, poput brata i sestre. Osećala je miris knjiga nabijenih u police iza njih, furioznu intelektualnu vrelinu koja je izbijala iz njih. Sve u kadru bilo je izoštrano – bilo je to zahvaljujući videu, tim malim CCD ili CMOS sensorima; prirodi medija, mislila je Naomi – te je tako osećaj dubine u sobi, knjigama i licima bio pojačan.

Selestina je govorila, dok joj je goloaz goreo u ruci. Na noktima je imala ljubičastocrveni lak – ili je njegova boja možda bila crna? (ekranske boje su naginjale crvenom kraju

spektra) – a kosa joj je bila podignuta u umetnički neurednu punđu tako da su joj se odbegli pramenovi uvijali oko vrata. „Pa, da, kada ostaneš bez ikakvih želja, mrtav si. Čak je i želja za nekim predmetom, potrošačkim proizvodom, bolja od odsustva bilo kakve želje. Želja za kamerom, na primer, makar i jeftinom, nekvalitetnom, dovoljna je da zadrži smrt podalje.“ Pakostan osmeh, uvlačenje dima cigarete kroz te usne. „Pod uslovom da je ta želja stvarna, naravno.“ Mačji izdisaj dima, i kikut.

Selestina je šezdesetdvođodišnjakinja, ali to je evropska intelektualna verzija šezdesetdvođodišnjakinje, ne američka verzija iz nekog tržišnog centra na Srednjem zapadu. Naomi je bila zapanjena Selestininom osebnjuošću, aurom stila i drame, utiskom da se njen pokretan nakit i veselo drska poza na tom kauču stapaju u jedno. Nikada ranije nije čula Selestinu kako govori – tek je nekoliko intervjuua počelo da se pojavljuje na mreži, a i to, naravno, samo zbog ubistva. Selestinin glas je bio promukao i senzualan, njen engleski siguran, vragolast i smrtonosno precizan. Naomi se plašila te mrtve žene.

Selestina se tromo okrenula prema Aristidu. Dim joj se prosuo iz usta i nosa i zalebdeo prema njemu, nalik na predaju nestalne štafete. On je udahnio da progovori, uvukao vazduh u pluća i nadovezao se na njenu misao. „Čak i da je nikad ne nabaviš, ili ako je jednog dana nabaviš, da je nikad ne upotrebiš. Važno je samo da je želiš. To se može primetiti kod najmlađih beba. Njihova želja je žestoka.“ Dok je izgovarao te reči, počeo je da mazi svoju kravatu koju je zavukao ispod elegantnog kašmirskog džempera sa V-izrezom. Bilo je to kao da mazi jednu od tih žestokih beba, a taj gest kao da je objašnjavao blaženi osmeh koji mu je ozario lice.

Selestina ga je načas posmatrala, čekala da to maženje prestane, pre nego što se okrenula nevidljivom ispitivaču. „Zato kažemo da je jedina autentična književnost savremenog doba priručnik za korišćenje.“ Protegnuvši se napred prema objektivu, otkrivši bujno pegavo poprsje, Selestina je zapetljala oko nečega izvan kadra, a onda klonula natrag sa malom, obimnom belom brošurou u ruci kojom je držala cigaretu. Prelistala je stranice, kratkovido približivši lice tekstu – ili je možda njušila papir, štamparsku boju? – sve dok nije pronašla svoju stranicu i počela da čita. „Auto-blic bez redukcije crvenog oka. Izaberite ovaj modus za slikanje bez ljudi, ili ako zaista želite da slikate bez funkcije crvenog oka.“ Nasmejala se tim bogatim, promuklim zvukom i ponovila, ovog puta vrlo dramatično: „Izaberite ovaj modus za slikanje bez ljudi.“ Odmahivanje glavom, očiju sada zatvorenih kako bi sasvim osetila bogatstvo reči. „Koji nam je to pisac iz proteklog veka dao provokativnije i dirljivije štivo od ovoga?“

Prozor sa Arostegijevima skupio se do veličine nokta i prešao u donji levi ugao prozora sa vestima. Sada sićušni Arostegijevi i dalje su bili veoma opušteni i pričljivi, i nadovezivali su se jedno drugom na rečenice kao što se iskusni rukometaši dodaju loptom, ali Naomi više nije čula šta su govorili. Umesto toga, čula je reči preterano ozbiljnog spikera iz primarnog prozora. „Upravo su u ovom stanu Selestine i Aristida Arostegija, stanu blizu čuvenog pariskog univerziteta Sorbona, pronađeni grozni, iskasapljeni ostaci žene koja je kasnije identifikovana kao Selestina Arostegi.“ U malom prozoru, kamera je zumirala Aristida koji je predusretljivo ćeretao. „Njen muž Aristid Arostegi, poznati francuski filozof i pisac, nije pronađen niti ga je policija ispitala.“ Jednim brutalnim rezom, Aristid je iščeznuo, da bi ga zamenili spreda oštro osvetljeni ručni snimci malene

kuhinje u stanu, očigledno snimljeni noću. Oni su ubrzo narasli do pune veličine, a spikerov prozor se povukao u desni gornji ugao.

Policijski forenzičari sa crnim hirurškim rukavicama na rukama izvlačili su zamrznute plastične kese iz hladnjaka, fotografisali prljave šerpe i tiganje na šporetu, prebirali po posuđu i priboru za jelo. Minijaturni spiker je nastavio: „Izvori koji žele da ostanu neimenovani rekli su nam da postoje dokazi koji ukazuju na to da su delovi tela Selestine Arostegi bili skuvani na njenom sopstvenom šporetu i pojedeni.“

Rez na široki kadar impozantne državne građevine sa natpisom *Préfecture de Police, Paris*. „Evo šta je prefekt policije Ogist Vernije imao da kaže o mogućem Arostegijevom bekstvu iz zemlje“. Rez na intervju sa neobično vitkim policijskim prefektom s naočarima, u nečemu što je izgledalo kao veliki hodnik pun novinara. Njegov francuski glas, emocionalno komplikovan i snažan, brzo se utišao, da bi ga zamenio grublji, manje emotivan američki: „Gospodin Arostegi je nacionalno blago. Isto je tako to bila i madam Selestina Moro. Bio je to francuski ideal, njih dvoje, filozofski par. Njena smrt je nacionalna katastrofa.“ Prelaz na razularenu masu novinara koji izvikuju pitanja, nakostrešnih kamera i diktafona, a onda natrag na prefekta. „Aristid Arostegi je otišao iz zemlje na turneju predavanja po Aziji tri dana pre nego što su pronađeni ostaci njegove žene. U ovom trenutku nemamo nikakvih konkretnih razloga da ga smatramo osumnjičenim za ovaj zločin, ali naravno da postoje pitanja. Istina je da ne znamo tačno gde se on nalazi. Tragamo za njim.“

Pisak karuselskog zvona trže Naomi iz policijske prefektore natrag u prostoriju za preuzimanje prtljaga na aerodromu *Šarl de Gol*. Kad se transportna traka s trzajem

pokrenula, masa putnika koji su čekali nagrnula je napred. Neko je naleteo na Naomin laptop, tako da joj je ovaj skliznuo niz cevanice i izvukao slušalice iz ušiju. Sedela je na ivici karusela i platila je cenu za to. Sada je jedva uspela da izbavi svoj obožavani „mekbuk er“ tako što je oba stopala iskrenula uvis oslonivši se na pete, i uhvatila laptop vrhovima patika. Izveštaj o Arostegijevima nastavio se mirno u svom prozoru, ali Naomi je zaklopila „er“ i privremeno poslala Arostegijeve na spavanje.

NEJTANOV AJFON JE ZAZVONIO i on je po zvuku zvona znao da ga zove Naomi: bio je to zov afričke žabe sa drveća koji je njoj zbog nečega zvučao erotično, pa mu ga je poslala imejlom. On je čučao na podu vlažnog, prljavog betonskog hodnika *Klinike Molnar*, i kopao po fotografskoj torbi ispred sebe, u potrazi za nečim što je, kako je podozreo, sigurno uzela Naomi, tako da je imalo smisla da ga upravo ona sada pozove, jer joj je ekstračulni radar funkcionisao na svoj uobičajeni neobjašnjiv način. Nastavio je da kopa jednom rukom, dok je palcem druge aktivirao telefon. „Naomi, hej. Gde si ti?“

„Konačno sam u Parizu. U taksiju sam, na putu prema *Krijonu*. Gde si ti?“

„Ja sam u sluzavom hodniku *Klinike Molnar* u Budimpešti, i tragam po fotografskoj torbi za onim makro objektivom od 105 mm koji sam kupio na aerodromu u Frankfurtu.“

Gotovo neprimetna stanka koja, Nejtan je to znao, nije imala nikakve veze sa Naominom mogućom krivicom u vezi sa objektivom, već pre sa činjenicom da nekome šalje tekstualnu poruku sa svog blekberija dok razgovara sa njim. „Hm... nećeš ga pronaći u svojoj fotografskoj torbi, zato

što je on na mom foto-aparatu. Pozajmila sam ga od tebe u Milanu, sećaš se? Bio si siguran da ti neće biti potreban.“

Nejtan udahnu duboko i opsova trenutak kad je ubedio Naomi sa pređe sa kanona na nikon kako bi mogli da udruže opremu; strast prema brendu bila je emocionalni lepak za parove okorelih zaluđenika. Kakva greška. Prestao je da kopa po torbi. „Da. Tako sam i mislio. Samo sam se ponadao da sam halucinirao čitavu tu stvar o predaji objektiv. Često sanjam kako ti poklanjam svoje stvari.“

Naomi frknu. „Zar ćeš stvarno da se nerviraš zbog toga? Odjednom si ustanovio da ti treba makro objektiv?“

„Spremam se da snimam operaciju. Nisam mogao ni da pomislim da će me pustiti unutra, ali ljudi su od sreće zbog toga što sam tu da sve dokumentujem. Hteo sam da iskoristim makro kao rezervnu varijantu. Siguran sam da će tamo biti veoma čudnih mađarskih medicinskih stvari za snimanje iz velike blizine. Možda ne za samu reportažu, koliko za dokumentaciju. Za naše arhive.“

Stanka za multitasking, nasumični prekid ritma razgovora koji je Nejtana izluđivao. Ali Naomi je bila takva, pa se to moralo progutati. „Izvini. Ko je to mogao da zna?“

„Nema veze. Siguran sam da tebi treba više nego meni.“

„Meni uvek treba više nego tebi. Ja sam osoba čije su potrebe veoma velike. Htela sam taj makro za snimanje portreta. Dogovorila sam nezvanične sastanke sa nekim francuskim policajcima. Zaista želim da im se vidi svaka pora na licu.“

Nejtan klonu leđima naslonjen na vlažan zid hodnika. Dakle, sad mu je preostao samo zum od 24–70 mm na primarnom foto-aparatu, D3. Koliko je blizu on mogao da se izoštri? Verovatno će biti dovoljno dobro. A on bi mogao da obreže fajlove slika sa D3 ako mu zaista zatreba da se toliko

približi. Život sa Naomi nauči čoveka da postane snalažljiv. „Hej, dušo, čudi me što uopšte želiš da prljaš ruke i bakćeš se sa stvarnim ljudskim bićima. Šta bi sa izvorima iz pretraživanja interneta? Šta bi sa udobnošću virtuelnog novinarstva, gde ne moraš nikad da izlaziš iz pižame? Ne bi morala da budeš u Parizu. Mogla bi da budeš bilo gde.“

„Ako bih već mogla da budem bilo gde, najradije bih bila u Parizu.“

„Hej, pomenu li ti to *Krijon*? Odsedaš tamo ili se sa nekim sastaješ?“

„I jedno i drugo.“

„Zar tamo nije ludački skupo?“

„Imam tajnu vezu. Neće me koštati niti jednog jedinog sua.“

Nejtan po starom dobrom običaju smesta upali svoje unutrašnje potisnike ljubomore. Naomine tajne veze nisu uvek bili muškarcu, ali sve su bile tek ovlaš pominjane, na neki preteći, opasan način. Ako poželite da pratite njene neprekidne aktivnosti na društvenim mrežama, morate da primenite posebno usavršeni fraktalni program na nju, pokrivajući svaki minut njenog dana.

„Pa, valjda je to dobro“, reče on, sa manjkom oduševljenja čija je namena bila da je upozori.

„Da, odlično je“, reče Naomi, ne primetivši to.

Ulubljena metalna vrata na drugom kraju hodnika otvoriše se i muška prilika odevena za operaciju i osvetljena s leđa pozva Nejtana rukom. „Dođite da se obučete, gospodine. Doktor Molnar vas čeka.“

Nejtan klimnu glavom i podiže ruku kako bi pokazao da je to čuo. Čovek mu mahnu da požuri i nestade, zatvorivši vrata za sobom.

„U redu, pa, rak čeka. Moram da idem. Reci mi šta ima za dve sekunde ili kraće.“

Još jedna razdražujuća stanka za multitasking – ili je to ona samo sređivala misli? – a onda Naomi reče: „Pratim jedan sočan francuski slučaj sa seksualnim ljudožderskim ubistvom i samoubistvom. A ti?“

„I dalje ista ona kontroverzna mađarska stvar sa lečenjem kancera dojke pomoću radioaktivnog implanta. Obožavam te.“

„*Je t'adore aussi.** Pozovi me. Čaos.“

„Čaos.“ Nejtan isključi telefon dodirom i pognu glavu. Samo me zatvorite u ovaj vlažni hodnik i nemojte više nikad da me nađete. Eto ga sad. Uvek je tu bio taj trenutak žestokog unutrašnjeg opiranja, tog straha da neće izgurati stvar do kraja, kivnje zbog toga što mora nešto da preduzme, zbog neophodnosti da se suoči sa rizikom i neuspehom. Ali rak ga je dozivao, i glas mu je bio neodoljiv.

U SVOJOJ MALOJ ali raskošnoj sobi u potkrovlju hotela *Krijon*, Naomi je bila opružena na kitnjastoj izduženoj sofi kraj kratkih, uskih dvokrilnih staklenih vrata koja su vodila na balkon veličine otirača. Sa tog balkona, ona je već fotografisala dvorište, komplikovanu žičanu mrežu za odbijanje golubova iznad njega, obrativši posebno pažnju na pojedinosti koje su ukazivale na propadanje, *comme d'habitude*.** Koliko god deluks bio hotel u Parizu, moglo se računati na to da će vas zub vremena iznenaditi divnim teksturama. Sada, pošto je napravila svoje uobičajeno gnezdo od blekberija, foto-aparata, ajpeda, kompakt i SD fleš kartica, objektiv, kutija sa krpicama, kesica, olovki i markera, opreme za šminkanje (minimalne), šolja i čaša sa tragovima kafe i

* Fr.: I ja tebe obožavam. (Prim. prev.)

** Fr.: kao i obično. (Prim. prev.)

raznih sokova, punjača svih oblika i veličina, dva laptopa, kabastog digitalnog diktafona „nagra kudelski“ od brušenog aluminijuma, beležnica, kalendara i časopisa, tako da je sve to bilo usidreno zahvaljujući njenoj platnenoj torbi i rancu, Naomi je ponovo pregledala svoje najnovije fotografije primenivši program *Adobe Lightroom* dok je gledala novi snimak u vezi sa Arostegijevima koji se upravo pojavio na *Jutjubu*. A u drugom prozoru na ekranu, kraj fotografije istrulelog hotelskog prozorskog okvira sa izbledelom tendom na bele i zelene pruge, umrljanom prugama rđe sa tananog metalnog rama, bio je još jedan intrigantan prizor: panorama stana Arostegijevih u 360 stepeni, koju je Naomi dokono kontrolisala dodirom na senzornoj pločici laptopa, zumirajući i vrteći sliku, praktično prolazeći kroz pretrpani, haotični dom dvoje akademika.

Bila je tu sofa prikazana na ranijem video-snimku, sada prošarana blokovima sunčeve svetlosti koja je kuljala kroz tri mala prozora iza kojih je Naomi pomislila da vidi deo Sorbone preko puta. Iza sofe su bile gusto popunjene police za knjige, ali sada, posle okreta za devedeset stepeni, bilo je tamo još polica za knjige i gomila novina, pisama, časopisa, dokumenata, na svakom komadu nameštaja, uključujući i sudoperu u kuhinji, uključujući i pod. Naomi se osmehnula nedostatku kul elektronike: kasetofon, od svih mogućih stvari; mali katodni televizor sa ekranom 4 : 3 (zar je moguće da je zaista crnobeli?); i telefon sa gajtanom. To joj je prijalo, zato što je delovalo prikladno za strasni par francuskih filozofa koji su bili bliži Sartru i Bovoarovoju nego Bernar-Anriju Leviju i Arijel Dombasl. Arostegijevi su izgleda pripadali, u najboljem slučaju, pedesetim godinama dvadesetog veka. (Mogla je da zamisli Simon Sinjore, onako žestoko senzualnu, u ulozi Selestine u kakvom filmu, ali samo ukoliko bi

uspela da projektuje intelekt Bovoarove; nije bila sigurna u to ko bi trebalo da glumi Aristida.) Svrđlanje po njihovom životu bilo je svrđlanje po prošlosti, a Naomi je tamo i želela da ode. Nije tragala za ogledalom, ne ovog puta.

Pasus ispod panoramskog prozora potvrdio je da je to zaista bio stan pre ubistva, kako ga je dokumentovao jedan Aristidov student vičan internetu – očigledno koristeći program *Panorama Tools* i „riblje oko“, zapazila je Naomi – kao deo magistarske teze koja je povezivala filozofiju evolucionarnog konzumerizma Arostegijevih sa – relativno – asketskim načinom života samog para. Onaj ko je napisao taj pasus suvo je napomenuo da je tom jadnom kandidatu, Erveu Blomkvistu, na kraju uskraćena diploma. Naomi je naišla na internet forum Selestininih studenata sa tonom kao iz nekog filma francuskog novog talasa iz šezdesetih. Blomkvist je tamo često postavljao komentare i glumio klasičnog francuskog nevaljalca u stilu glumca Žan-Pjera Leoa. Ukazivao je na to da je kao student bio dragi ljubavnik kako Aristidu tako i Selestini, pa je kasnije kažnjen zbog toga što se usudio da upotrebi svoju ulogu u privatnom životu Arostegijevih kako bi na to nakačio ono što je po njegovim sopstvenim rečima bila „bedno tanka i parazitska teza“. Naomi je sebi poslala imejl sa beleškom da stupi u kontakt sa Blomkvistom, jer je to izgleda bila jedina tehnika pamćenja koja je kod nje mogla da upali. Sve ostalo bi se zagubilo u zapetljanom Velikom gnezd, kako je Nejtan nazivao oblak haosa koji je nju obavijao.

Treći prozor na Naominom ekranu bio je snimak intervjua u podrumskoj kuhinji neobičnog oblika koja je pripadala paru odgovornom za svakodnevno održavanje celog stambenog bloka Arostegijevih. Prostorijom je dominirao ogromni betonski cilindar, što je navodilo na zaključak da

je polovina kućišta spoljnih spiralnih stepenica zadirala u njihov prostor. Spram tog omalterisanog bledozelenog stuba stajali su niska, zdepasta Francuskinja i njen stidljivi brkati muž i razgovarali sa ispitivačem koji se nalazio izvan kadra. Zvuk iznenadjuće mladalačkog ženinog glasa ubrzo je bio umiksovan i utišan kako bi ga nadjačao glas prevoditeljke. Prevoditeljkin glas, zreliji, više nalik na neku domaćicu, kao da je bolje išao uz ženino lice.

„Nikad“, kazala je prevoditeljka. „Niko nije mogao da se ispreči između njih dvoje. Naravno, oboje su imali mnogo vanbračnih veza. Dolazili su ovamo, momci i devojke, u njihov stan odmah iznad nas. Ponekad smo ih čuli tu, iza nas, kako se smeju na stepeništu i silaze, dok smo Maurisio i ja doručkovali u kuhinji. On je moj muž.“ Stidljiv osmeh. „On je Meksikanac.“

Sa slatkim, uzbuđenom pometenošću, Maurisio je mahnuo pravo u kameru. „Zdravo, zdravo“, rekao je on na engleskom.

Žena – koja je tek sada, nespretno, bila identifikovana kao „madam Tretikov, zadužena za održavanje“ natpisom sa masnim slovima – nastavila je da govori. „Tu su spavali. Tu su živeli. Ponekad, da, njihovi ljubavnici su bili studenti. Ali ne uvek.“ Slegnula je ramenima. „Za studente je to, kao i uvek, bilo pitanje politike i filozofije. Ta dva skupa. U saglasju. Arostegijevi su objasnili to meni i Maurisiju, i izgledalo mi je sasvim tačno, sasvim fino.“

Naomi je do maksimuma povećala prozor sa video-snimkom. Sa ispunjenim ekranom osećala se kao da se nalazi u toj kuhinji, kao da stoji kraj kamere, posmatra taj par, oljuspani emajlirani šporet, kredence od iverice naduvene zbog vlage, vlažne kuhinjske krpe koje izbijaju iz otvorenih fioka za escajg. Osećala je miris masti i memle ispod stepeništa.

Kao da želi da reaguje na upravo obavljeno uvećanje slike, kameraman je polako zumirao ženino lice, zumirao je zato što je primetio da joj se vlaga sakuplja u očima, kao što krv privlači ajkulu. Madam je istrpela njen krupni plan, ujevši se za drhtavu usnu, sa izlivanjem suza. Na svu sreću, prevoditeljka nije pokušala da oponaša drhtaje u ženinom glasu.

„Bili su tako briljantni, tako uzbudljivi“, rekla je madam. „Među njima je bila nemoguća ljubomora ili bes. Bili su kao jedno. Ona je bila bolesna, zar ne shvatate? Bila je na samrti. Videla sam joj to u očima. Verovatno je posredi bio tumor na mozgu. Stalno je i uporno mislila na to. Stalno je pisala, pisala. Mislim da je to bilo ubistvo iz milosrđa. Ona je od njega tražila da je ubije i on je to uradio. A onda, naravno, da, pojeo ju je.“ Sa tim rečima, madam je udahнула duboko, isprekidano, obrisala oči izlizanom krpom za sudove koju je držala u ruci sve vreme dok je intervju trajao, i osmehnula se. Učinak je zaprepastio Naomi, koja je odmah počela to da analizira u prozoru za imejl koji je ostavila otvoren u uglu ekrana. „Nije mogao tek tako da je ostavi tamo gore“, nastavila je madam. Osmeh joj je bio pun blaženstva; trebalo je da saopšti svetu otkrovenje. „Želeo je da ponese sa sobom koliko god je mogao od nje. I tako ju je pojeo, a onda pobjegao sa njom u sebi.“

MEDICINSKE ZAŠTITNE NAOČARI su mu smetale. Nejtan je jedva video kroz tražilo svog drevnog nikona D3, plastična sočiva su projektovala sliku predaleko od njegovog oka, naočari su mu se smicale i odskakale od nosa kad bi pribio foto-aparat, njihova elastična traka mu je vukla kosu i gužvala hiruršku svetloplavu kapu od papira. „Sve se promenilo posle side“, upravo mu je objasnio doktor Molnar. „Otda pa

nadalje, krv je opasnija od govana. Shvatili smo da ne smete dozvoliti da vam dospe u oči, u suzne kanale. Zato stavljamo ove naočari za skijanje u operacionoj sali i damo se u spust“ – tu je izveo pomalo čudne pokrete izvivši kukovima i rukama – „preko džombi u telima naših pacijenata.“ Sada se doktor Molnar nagnuo blizu *Nagrinog* diktafona koji je visio oko Nejtanovog vrata u kožnoj futroli od crnog upletenog remenja, i prodahtao u njegov ljuskarski stereo kardiodni mikrofon: „Ne stidite se, Nejtane. Moja taština je zloglasna. Primaknite se. Ispunite kadar. To je za fotografa pravilo broj jedan, zar ne? Ispunite kadar?“

„Tako kažu“, reče Nejtan.

„Naravno, vi ste mi napisali da ste bili medicinski novinar primoran da, 'usled nadiruće plime medijske tehnologije' postane takođe i fotograf, videograf i snimatelj zvuka, pa ste se sada možda donekle našli u nebranom grožđu. Ja ću vas voditi.“

Naomi je takođe, sasvim nezavisno, kupila jedan diktafon, model ML koji se više nije proizvodio (ubiće je jednog dana saznanje o tome), na amsterdamskom aerodromu *Shiphol*. Prodavnice elektronike na aerodromima postale su njihova redovna svratišta, premda se najčešće tamo nisu nalazili istovremeno. Došlo je do toga da su mogli da naslute jedno drugom trag među kutijama adaptera za električne utikače i mikro SD fleš karticama. Slali su međusobno beleške o promenama u zalihama objektivna i kompaktnih foto-aparata na *Ferihediju*, *Shipholu*, *Da Vinčiju*. I ostavljali su jedno drugome u imejlovima i tekstualnim porukama spiskove za kupovinu, navodeći najpovoljnije uočene snižene cene.

„Zaista bih voleo da skinem naočari, doktore Molnare. One nisu pravljenе za foto-reportere.“

„Molim vas, zovite me Zoltan, Nejtane. I naravno, skinite ih. Ionako će vas štititi ta ogromna cigla od foto-aparata pred vašim očima.“ Doktor Molnar se nasmejao – bio je to smeh prilično ispunjen šljajmom, nezdrav, pomislio je Nejtan – otplesao do druge strane operacionog stola, pored niza otvorenih prozora prekrivenih mrežicom kroz koje je dopiralo prigušeno zujanje insekata odozdo, sa ulice, i mestimična svetlost ranog jutra koja je bojila prljave i trošne zidove prostorije.

Nejtan je napravio nekoliko snimaka doktora Molnara dok je ovaj igrao, a po govoru tela dobrog doktora videlo se da on uživa u tome da ga fotografišu. „Neobično je što su vam otvoreni prozori u operacionoj sali“, nije odoleo Nejtan da primeti.

„Ah, pa dobro, nama je ovde u bolnici infrastruktura u raspadu, znate, pa zato klima ne radi. Na svu sreću, možemo da otvaramo prozore. Ova zgrada je veoma stara.“ Doktor je zauzeo svoje mesto kraj operacionog stola, sa muškim asistentima s leve i desne strane, i zamahao rukama iznad stola kao da priziva duhove. „Ali vidite da je sama oprema divna. Prvoklasna, najmodernija moguća.“ Nejtan sa dužnom pažnjom počeo da snima pojedinosti opreme, što ga je postepeno dovelo do same pacijentkinje, skrivene iza rama prekrivenog hirurškom tkaninom, takođe svetloplavom, koji je razdvajao njenu glavu od ostatka tela. Autonomna glava kao da je dremala umesto što je bila pod anestezijom, i bila je veoma lepa. Kratka crna kosa, slovenske jagodice, široka usta, brada tanano zašiljena i sa jamicom. Nejtan je načas oklevao da je fotografiše.

„Primećujem da vam izgleda nije neophodno da menjate objektivne. Foto-reporter koji je prošli put bio ovde imao je na

sebi opasač pun objektivna. Vrlo je teatralno odvijao i navijao te objektivne na svoj foto-aparat.“

„Veoma ste pronicljivi“, reče Nejtan. Bilo je očigledno da je doktor Molnar bio gladan komplimentata; Nejtan je osećao perverzno zadovoljstvo u iznalaženju zaobilaznih načina da to uradi. „Ponekad nosim sa sobom drugi foto-aparat sa objektivom za makrofotografiju. Ali ovi moderni zumovi su kvalitetom zapravo prevazišli dosta starih prvoklasnih objektivna. Da li vi to proučavate fotografiju?“

Doktor Molnar se osmehnu iza svoje maske. „Suvlasnik sam jednog malog restorana u hotelu u centru Pešte. Morate da navratite. Bićete moj specijalni gost. Zidovi su tamo prekriveni mojim fotografijama sa aktovima. Mada, ja ne bih to koristio“, reče on pokazavši kleštima neobičnog oblika prema nikonu. „Ja sam strogo čovek za analognu tehnologiju. Film srednjeg formata je za mene, i to je to. Sporo je, veliko i nezgrapno, a detalji koje uočite su izvanredni. Dođe vam da ih polizete. Osetite im ukus.“ Doktorova maska se ispupčila pod pokretima njegovog jezika dok je on pokušavao da dočara svoj pristup fotografiji. On je već u svojim prvim razgovorima sa Nejtanom jasno rekao da ga je hirurģiji privukla upravo njena senzualnost; senzualnost je bila zvezda vodilja svakog aspekta njegovog života. Hteo je da bude siguran da Nejtan to neće zaboraviti.

A sada, u neosetnom prelazu – koji je Nejtan smatrao osobito mađarskim – doktor Molnar reče: „Da li ste se upoznali s našom pacijentkinjom, Nejtane? Ona je iz Slovenije. *Une belle Slave*.“* Molnar zaviri preko barijere od tkanine i obrati se glavi bez tela sa očaravajuće nehajnim samopouzdanjem. „Dunja? Da li ste se upoznali sa Nejtanom? Potpisali

* Fr.: Lepa Slovenka. (Prim. prev.)

ste pristanak za njegovo prisustvo i on je sada sa nama u operacionoj sali. Hoćete li da mu kažete zdravo?“

Nejtan je isprva mislio da ga dobri doktor začikava; Molnar je naglašavao vragolaste elemente u svojoj jedinstvenoj verziji hirurgije, a ćaskanje sa obeznanjenim pacijentom svakako bi moglo da se kvalifikuje kao molnarovsko. Ali na Nejtanovo iznenađenje, Dunjine oči počеше s mukom da se otvaraju, a jezik i usne da joj se pomeraju kao da je žedna, da bi onda ona udahnula kratko i plitko, više nalik na zevanje.

„Ah, eto nje“, reče Molnar. „Moja dušica najmilija. Zdravo, draga.“ Nejtan stupi unazad u svojim klizavim papirnim navlakama za cipele kako ne bi ometao ćudan, intimni protok između pacijentkinje i doktora. Je li moguće da su ona i njen hirurg u ljubavnoj vezi? Da li se ovo zaista moglo otpisati kao mađarsko ophođenje prema bolesnicima? Molnar dodirnu vršcima prstiju prekrivenim lateksom usta pod maskom, a onda utisnu poljubac u Dunjine usne. Ona se zasmеja, pa sneno skliznu iz stanja polusvesti, a onda se vrati. „Pričaj sa Nejtanom“, reče Molnar, povukavši se sa naklonom. Imao je posla.

Dunja se upinjala da se usredsredi na Nejtana, i taj je proces bio toliko elektromehaničan da je izgledao fotografski. A onda ona reče: „O, da, slikajte me u ovom stanju. Surovo je to, ali ja želim da tako uradite. Zoltan je vrlo nevaljao. Nevaljao doktor. Došao je da razgovara sa mnom, pa smo prilično vremena proveli zajedno u mom rodnom gradu, a to je“ – još jednom opijeni kikot – „negde u Sloveniji. Ne mogu da se setim.“

„Ljubljana“, doviknu Molnar kraj uznožja stola, gde je sa svojim kolegama ređao instrumente.

„Hvala vam, nevaljali doktore. Znaite, vi ste krivi za to što nićeg ne mogu da se setim. Baš volite da me opijate lekovima.“

Nejtan počе da fotografiše Dunjino lice. Ona se okrenu prema foto-aparatu kao suncokret. Zažalio je što je odlučio da ne koristi kameru na svojim zadacima, što je bilo jogunasto odbijanje povezano sa brigom zbog skladištenja medija, perifernih uređaja i zbog drugih tajanstvenih tehnoloških kalkulacija. Naravno, da je imao dovoljno novca da kupi novi D4s, koji može isto tako da snimi i pristojan video... ali on nije mogao da drži korak sa neumoljivim dotokom tehnologije nalik na vrelu lavu, koliko god očajnički to želeo. Naomi nikada nije bila toliko stegnuta. Jednostavno je bila nemarna. Već je kupila novi kineski kamkorder bez brenda na aerodromu *Hitrou* i učitala za njega nepoznati azijski program za montiranje tih teških fajlova. Čak i da je morala da snima svojim blekberijem, uhvatila bi, koliko god krupnozrnasto, neobićno ćaskanje koje je on upravo ćuo. Pa dobro. On je aktivirao diktafon i mogao je da zvućni fajl prikaći svakoj fotografiji koristeći mikrofon foto-aparata, ako baš zatreba.

„Nejtane? Mislim da ste veoma lepi“, reče Dunja, neposredno pre nego što je potonula natrag u nesvest.

Nejtan je počeo da se namešta za dvadesetćetvorometarski snimak pod niskim uglom sa Dunjinim licem u prvom planu i njenim anesteziologom – masivnim, maljavim, ćutljivim – iza nje. „Nejtane, manite se lica. Treba da vidite grudi. Hodite ovamo, kraj mene.“ Nejtan okinu svoj snimak, pa se uspravi i pridrući doktoru Molnaru. Molnar zadiće hiruršku tkaninu – narandžastu, iz nekog razloga – kojom su bila prekrivena Dunjina prsa. Dojke su joj bile veoma pune, i veoma plave i nadrealne pod hladnim svetlom koje je kuljalo iz grozda lampi iznad stola. Hvatanje efekta tog osvetljenja bilo je upravo razlog za to što je Nejtan retko koristio blic, koji bi nadjaćao ambijentalnu svetlost. U obe

dojke je ulazilo po desetak cevčica nalik na žice, tako da su one izgledale kao kišobrani izvrnuti jakim vetrom. „Bolje je da to slikate. Ako dobro ispadne, odštampaću fotografije i okačiti ih u svom restoranu.“

„U vašem restoranu vise medicinske fotografije?“

„Ne, ne. Vaša bi bila prva. Mislite da bi to odvrćalo ljude od jela?“

„Mene bi odvrćala od jela, to mogu da vam potpišem.“ Doktor Molnar prsnu u smeh. Hirurška maska mu se nadi-mala i uvlačila usled pneumatike tog urnebesna. Presamitio se od smeha. Nejtan pomisli da će mu pući šav maske. On osmotri ostale u prostoriji. Jedan od njih namignu i slegnu ramenima. Ma to je samo Doca Molnar. Nema da brinete. Molnar se uspravi i uz izvestan napor ponovo uspostavi kontrolu nad sobom. „Da li sam vas prenerazio? Mi smo ovde vrlo vragolasti. To je dobra atmosfera za operacionu salu. Na kraju krajeva, to i jeste sala, kao u pozorištu.“

„Da“, reče Nejtan, „rekli ste mi to već.“ On prinese foto-aparat oku, zažalivši zbog toga što nema makro objektiv. Primaći će se onoliko koliko mu to fokus dozvoljava i kasnije obrezati snimak. Kad se primaknete, dojke se pretvore u prave životinje, moguće morske, prikačene, možda, za cevi namenjene automatskom hranjenju. Nejtan je počeo da pomišlja na to kako u prostoriji lebde neka anestetička isparenja, koja utiču na njegovo opažanje. Otresao se te pomisli. „Da li vi želite da me šokirate, doktore Molnare?“, reče on, pomerajući se lagano iznad ženinih izbodenih dojki, tanano prelazeći prstom po zatvaraču. Nos mu je, kao i uvek, bio spljeskan uz zadnji LCD ekran foto-aparata – gledao je snažnijim, levim okom – a govorio je kroz desnu stranu usta, kao kada pušači izviju usne od vas dok izdišu dim. „Sve mi se čini da je tako.“

„Želim da vam budem zabavan“, reče Molnar, uzevši malu činiju od nerđajućeg čelika. Kažiprstom poče da traga po njoj kao kopač koji traži zlato. „Za vaš veliki članak u *Njujorkeru*. Oduvek sam želeo da o meni bude objavljena priča u rubrici 'Medicinski anali'. To je dobro za posao, dobro za moju sujetu.“

Snimajući i dalje, Nejtan se nasmeja. „*Njujorker* je prilično dalek cilj. Radim ovo bez narudžbine za reportažu.“

„'Dalek cilj', da, lep izraz, ali svi mi moramo živeti u nadi. Ja se nadam *Njujorkeru*.“

„Iskren da budem, i ja se tome nadam. Nažalost, moja reputacija nije sasvim dovoljna za to. Nisam uspeo da završim studije medicine.“

Molnar prestade da traga po činiji i podiže pogled prema Nejtanovom objektivu. „Pa nisam ni ja. Ali to me nije sprečilo da dođem do blistave karijere. Siguran sam da neće sprečiti ni vas.“ Nejtan nije mogao da ne pogleda u Dunju i proveriti da li je i ona to čula. Glava joj se sneno pomerala s jedne na drugu stranu, a usta izvijala u različite vrste osmeha, ali oči su joj bile zatvorene. Nalazila se na nekom drugom mestu. Molnar je to odmah primetio. „Zna ona sve o meni. Ja sam medicinu učio u uzburkanom dobu u Istočnoj Evropi. Stvari su u to vreme bile... propisno nepropisne. Ljudi iz Severne Amerike to nikada ne razumeju. Želite li da vidite ovo? Ispašće dobar snimak.“

Molnar pruži činiju kako bi Nejtan u njoj mogao da vidi desetine sićušnih metalnih kugli. On zaljulja činiju tamo-amo, tako da kuglice zasvetlucaše uz čegrtanje. Bio je to dobar kadar – za makro od 105 mm koji je bio kod Naomi. Nejtan podesi zum na 70 mm, a onda ga vrati na široki kadar od 24 mm, znajući dobro da ni ovako ni onako ne može da se primakne dovoljno za idealan portret onoga što je

posmatrao, šta god to bilo. Ali ako Nejtan ostane na širokom kadru, Molnarove šake u njemu biće zanimljive, pogotovo dok doktor prstom premeće kuglice. Primetno čvornovate i artritične čak i u rukavicama, sa groteskno otečenim zglačima i zglobovima na prstima, izgledale su kao goblini u providnim odorama od lateksa. (Je li to zbog anestetičkih isparenja u prostoriji?) Da, šake su sada zaista bile predmet snimka. Koliko su te oštećene šake mogle da budu suptilne za vreme operacije? Nejtan se upitao postoji li u blizini hotela neka prodavnica *Nikonove* opreme. Verovatno bi ga odrali, ali kada će uopšte ponovo videti Naomi? Trebao mu je taj makro objektiv. Shvatio je da ga sve više i više privlači makroskopski nivo medicinskog pregnuća, premda nije bio siguran šta bi mogao sa tim da uradi. Trenutno je radilo mnogo specijalista za medicinu, a njihove fotografije bile su obične, šljakerske, ružne. Oni nisu bili umetnici. Ali zar je to bio Nejtan? „Lepo je to, ali u šta zapravo gledam, Zoltane?“

„Pripremam se da izvedem višestruku lumpektomiju. Pacijentkinja ima mnogo tumornih kvržica u dojčkama, ali one nisu mnogo agresivne, pa stoga, pod podignutim ružičastim barjakom očuvanja dojki, ukloniću samo tumore, tako da dojke ostanu pošteđene. Zbog toga se spremam da ubrizgam sto dvadeset radioaktivnih kuglica od radioaktivnog izotopa joda – joda 125 – unutar ovih semenki od titanijuma, u obe dojke, kako bih okružio tumore koji tamo rastu.“ Molnar široko mahnu prema mašinama i monitorima oko stola. „Ovo je naš trodimenzionalni ultrazvučni sistem navođenja. Moramo da lociramo svaku kvržicu sa tačnošću od stotog dela milimetra u haotičnom unutrašnjem prostoru. Osećam se kao da letim avionom dok me navodi samo radar.“ Nejtan je zaobišao iza Molnara. Pronašao je divan ugao i uhvatio Molnarove šake i svetlucavu posudu

u prvom planu, sa Dunjinim dojčkama u mreži u pozadini. Svetlost iznad stola u kombinaciji sa izuzetnom osetljivošću foto-aparata D3 na slabo osvetljenje davala mu je dovoljno dubine polja da zadrži i prvi plan i dojke u fokusu. Dok je škljocao svoje snimke, zatvarač od kompozita kevlaru i ugljeničnog vlakna odjekivao je kao čekić među peskiranim pločicama prostorije, a Molnar je vikao kako bi svi mogli da čuju: „Moram da priznam da je dobro što ne koristite film. Njene dojke će ubrzo postati radioaktivne, a film bi vam zbog toga bio sav zamagljen!“